Azja – środowisko przyrodnicze – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 7 pkt

Przypomnij sobie

- Azja – największy kontynent (ok. 30% lądów); najwyższy szczyt: **Mount Everest** (8849 m), najniższy punkt lądu: depresja Morza Martwego (ok. –440 m, 2025 r.; poziom co roku się obniża).
- Rzeźba: Himalaje, Wyżyna Tybetańska, Nizina Zachodniosyberyjska; wielkie rzeki: Jangcy, Huang He, Ganges, Ob, Lena. **Bajkał** – najgłębsze jezioro świata (ok. 1640 m), leży w rowie tektonicznym, który wciąż się poszerza.
- **Monsun** – wiatr zmieniający kierunek w zależności od pory roku: latem wieje znad oceanu (ulewy), zimą z lądu (sucho). Typowy dla Azji Południowej i Wschodniej.
- **Pacyficzny Pierścień Ognia** – strefa wulkanów i trzęsień ziemi na granicach płyt litosfery (Japonia, Indonezja, Filipiny). Tsunami – fale wywołane podmorskim trzęsieniem ziemi. Ograniczanie skutków: budownictwo odporne na wstrząsy, systemy wczesnego ostrzegania, falochrony i wały, drogi ewakuacyjne na wzgórza, ćwiczenia; podczas wstrząsów: „padnij – schowaj się pod stołem – trzymaj się".
- Strefy klimatyczne Azji: od równikowej (Indonezja) po okołobiegunową (północna Syberia); w głębi lądu – klimat skrajnie kontynentalny (Jakucja).

Wyprawa w góry

Czekan i lina – sprzęt wspinacza

Sejsmograf zapisuje drgania podłoża

Pałeczki – sztućce wielu kuchni Azji

Namiot w obozie pod szczytem

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Czemu Mumbaj ma latem ulewy, a zimą susze?
Latem monsun wieje znad Oceanu Indyjskiego (wilgotny), zimą z głębi lądu (suchy).

Przykład 2. Dlaczego w Japonii często są trzęsienia ziemi?
Leży na styku kilku płyt litosfery, w Pacyficznym Pierścieniu Ognia.

Zadania

1 Uzupełnij. ___ / 2 pkt

1. Najwyższy szczyt świata to _____.
2. Wiatr zmieniający kierunek z porami roku to _____.

2 Połącz obiekt z opisem. ___ / 4 pkt

1. Morze Martwe	a) najdłuższa rzeka Azji
2. Himalaje	b) najwyższe góry świata
3. Jangcy	c) najwyżej położona wyżyna
4. Tybet	d) najniżej położony obszar lądu

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

3 Strefa wulkanów i trzęsień ziemi wokół Pacyfiku to ___ / 1 pkt

A. Pacyficzny Pierścień Ognia **B.** Pas Alpejski
C. Wielki Rów Afrykański **D.** Ural

Podgląd • Pierwsza Ławka

Japonia, Chiny, Indie i Bliski Wschód – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 7 pkt

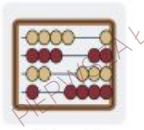
Przypomnij sobie

- **Japonia**: mało surowców i terenów rolnych, a mimo to potęga gospodarcza – nowoczesne technologie (elektronika, samochody, roboty), wysoka kultura pracy; uprawa ryżu na tarasach.
- **Chiny**: ok. 1,4 mld mieszkańców (2024 r.); nierównomierne rozmieszczenie (gęsto na wschodzie); ryż na południu, pszenica na północy; „fabryka świata". Kierunki rozwoju: przemysł zaawansowanych technologii, samochody elektryczne i panele słoneczne, eksport, inwestycje za granicą (Nowy Jedwabny Szlak).
- **Indie**: najludniejsze państwo świata (ok. 1,45 mld – 2024 r.), przyrost naturalny wciąż dodatni, choć malejący, rozwój usług informatycznych (Bengaluru), kontrasty społeczne. **Japonia** liczy ok. 124 mln mieszkańców (2024 r.) – liczba spada, a prawie 30% ma 65 lat i więcej.
- **Bliski Wschód**: ogromne złoża ropy naftowej i gazu (Arabia Saudyjska, Irak, Iran, Katar, ZEA); klimat suchy. Region jest kolebką judaizmu, chrześcijaństwa i islamu (Jerozolima, Mekka); dominuje islam i język arabski (w Iranie – perski, w Turcji – turecki, w Izraelu – hebrajski). Miejsca konfliktów zbrojnych (stan na październik 2026 r.): Izrael i Strefa Gazy (konflikt izraelsko-palestyński; wojna od 2023 r., w październiku 2025 r. ogłoszono rozejm), Syria (wojna domowa 2011–2024; rządy B. al-Asada upadły w grudniu 2024 r.), Jemen (wojna od 2014 r.), Iran i Cieśnina Ormuz (wojna Iranu z Izraelem i USA od lutego 2026 r., przerywana rozejmami; ataki na statki i blokady cieśniny). Konflikty wynikają ze sporów o terytorium, wodę i surowce, różnic religijnych (sunnici i szyici) oraz interesów mocarstw; skutki: ofiary, uchodźcy, zniszczenia, wahania cen ropy.
- Uprawa **ryżu** wymaga wysokiej temperatury, dużej ilości wody i pracy – typowa dla Azji Monsunowej.

Kultura Azji

Wachlarz – chłód w upalny dzień

Liczydło – dawny przyrząd do liczenia

Latawce – dawna zabawa w wielu krajach

Papierowy lampion – ozdoba świąt

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Jak Japonia radzi sobie z brakiem surowców?
Importuje surowce i eksportuje wysoko przetworzone produkty (elektronika, samochody).

Przykład 2. Dlaczego Bliski Wschód jest bogaty mimo pustyń?
Posiada ogromne złoża ropy naftowej i gazu.

Zadania

1 Połącz państwo z cechą. ___ / 4 pkt

1. Japonia	a) ropa naftowa
2. Chiny	b) najludniejsze państwo świata, usługi IT
3. Indie	c) roboty i elektronika
4. Arabia Saudyjska	d) „fabryka świata"

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

2 Ryż wymaga do uprawy przede wszystkim ___ / 1 pkt

A. suchego klimatu **B.** mrozu
C. dużej ilości wody i ciepła **D.** gór

3 Uzupełnij. ___ / 2 pkt

1. Stolica Japonii to _____.
2. Stolica Chin to _____.

Afryka – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 7 pkt

Przypomnij sobie

- Afryka leży po obu stronach równika; strefy klimatyczno-roślinno-glebowe układają się symetrycznie: równikowa (wilgotne lasy równikowe, gleby laterytowe) → podrównikowa (sawanny, czerwone gleby sawann) → zwrotnikowa (pustynie: Sahara, Kalahari; gleby pustynne, szkieletowe) → podzwrotnikowa (roślinność śródziemnomorska).
- **Nil** – najdłuższa rzeka Afryki (ok. 6650 km); najwyższy szczyt: **Kilimandżaro** (5895 m); **Wielkie Rowy Afrykańskie** z jeziorami rowowymi (Tanganika, Niasa, Turkana); Jezioro Wiktorii leży w płytkim obniżeniu między dwiema gałęziami rowu.
- **Cyrkulacja w strefie międzyzwrotnikowej**: nad równikiem nagrzane powietrze się wznosi (niż, strefa zbieżności pasatów – ulewne deszcze), a w okolicach zwrotników opada (wyże – bardzo mało opadów, pustynie); przy powierzchni Ziemi wieją **pasaty** – od zwrotników ku równikowi. Strefa zbieżności wędruje w ciągu roku za Słońcem, stąd pora deszczowa i sucha na sawannie.
- **Sahel** – pas na południe od Sahary; **pustynnienie** (nadmierny wypas, wycinka drzew, susze) i głód.
- Rolnictwo: uprawy na własne potrzeby i na eksport (kakao – Wybrzeże Kości Słoniowej, kawa – Etiopia). Problemy: niedożywienie, choroby, konflikty. **Gospodarka tradycyjna** (rolnictwo, pasterstwo, rzemiosło) daje pracę wielu ludziom, a **nowoczesna** (wydobycie surowców, usługi finansowe, telekomunikacja, przemysł filmowy) – dochody i nowe miejsca pracy: szybko rosnące metropolie (Lagos, Kinszasa), płatności telefonem w Kenii.
- **Nigeria** – najludniejsza w Afryce, ropa naftowa; **Kenia** – turystyka (safari, parki narodowe); **Etiopia** – kawa, szybki wzrost ludności.

Podróż przez Afrykę

Bęben – instrument wielu ludów Afryki

Kapelusz i woda – ochrona przed słońcem

Znaczki pocztowe z krajobrazami

Notatki z podróży zapisuj po kolei

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Dlaczego w Afryce strefy klimatyczne układają się symetrycznie?
Równik przecina kontynent niemal w połowie.

Przykład 2. Czym jest pustynnienie?
Przekształcanie terenów suchych w pustynię – głównie przez działalność człowieka i susze.

Zadania

1 Uzupełnij. ___ / 2 pkt

1. Najdłuższa rzeka Afryki to _____.
2. Najwyższy szczyt Afryki to _____.

2 Połącz państwo z cechą. ___ / 4 pkt

1. Nigeria	a) kawa
2. Kenia	b) piramidy i Nil
3. Etiopia	c) ropa naftowa, najludniejsze państwo Afryki
4. Egipt	d) safari i parki narodowe

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

3 Pas na południe od Sahary zagrożony pustynnieniem to ___ / 1 pkt

A. Sahel **B.** Maghreb
C. Kalahari **D.** Namib

Ameryka Północna i Południowa – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

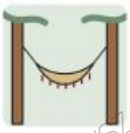
KARTA 1/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 7 pkt

Przypomnij sobie

- Ameryki rozciągają się od Arktyki po Antarktykę; na zachodzie łańcuch gór **Kordylierów** i **Andów**; najwyższy szczyt – **Aconcagua** (ok. 6960 m).
- Ameryka Północna: tornada (Wielkie Równiny, „aleja tornad"), cyklony tropikalne (huragany) nad Zatoką Meksykańską.
- **Amazonia** – największy las równikowy świata; zagrożony wycinką pod pastwiska i plantacje soi.
- **USA** – największa gospodarka świata: ok. 26% światowego PKB przy ok. 4% ludności świata (2024 r.); dolar to główna waluta handlu i rozliczeń międzynarodowych, w Nowym Jorku działa największa giełda świata, a amerykańskie firmy technologiczne należą do największych na świecie; nowoczesne technologie (Dolina Krzemowa), rolnictwo wysoko zmechanizowane; **Kanada** – surowce, lasy, wysoki poziom życia.
- **Brazylia** – kawa, soja, trzcina cukrowa; bardzo duża urbanizacja, **fawele** (slumsy) w wielkich miastach (Rio de Janeiro, São Paulo).
- **Rdzenni mieszkańcy**: Indianie (w Kanadzie – Pierwsze Narody), Inuici na arktycznej północy, plemiona Amazonii zagrożone wycinką lasu.
- **Megalopolis Boswash** – pas zrośniętych miast od Bostonu przez Nowy Jork, Filadelfię i Baltimore do Waszyngtonu (ok. 50 mln mieszkańców – 2020 r.).

Obie Ameryki

Hamak – spanie nad wilgotną ziemią

Kukurydza – roślina udomowiona w Ameryce

Piłka nożna – ulubiony sport wielu krajów

Żółty autobus szkolny w USA

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Dlaczego w USA tworzą się tornada?
Nad Wielkimi Równinami ścierają się ciepłe, wilgotne powietrze znad Zatoki Meksykańskiej i chłodne z północy.

Przykład 2. Co to jest Dolina Krzemowa?
Region w Kalifornii z siedzibami firm technologicznych i informatycznych.

Zadania

1 **Przyporządkuj obiekty do kontynentów.** ___ / 4 pkt

Amazonka Missisipi Andy Wielkie Jeziora

Ameryka Północna	Ameryka Południowa

2 **Największy las równikowy świata to** ___ / 1 pkt

A. Puszcza Białowieska
B. Amazonia
C. Tajga
D. Kongo

3 **Uzupełnij.** ___ / 2 pkt

1. Dzielnice nędzy w Brazylii to _____.
2. Region firm technologicznych w Kalifornii to Dolina _____.

Podgląd • Pierwsza Ławka

Australia, Oceania i obszary okołobiegunowe – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 7 pkt

Przypomnij sobie

- **Australia** – najmniejszy i najbardziej suchy zamieszkany kontynent; w głębi – pustynie (outback), ludność skupiona na wybrzeżach (Sydney, Melbourne). Stolica: Canberra.
- Gospodarka Australii: wydobycie surowców (rudy żelaza, węgiel, złoto), hodowla owiec i bydła, turystyka (Wielka Rafa Koralowa). Endemity: kangur, koala, dziobak.
- **Oceania** – tysiące wysp Pacyfiku (wulkaniczne i koralowe atole); zagrożone wzrostem poziomu morza.
- **Arktyka** – obszar wokół bieguna północnego, głównie Ocean Arktyczny pokryty lodem; **Antarktyka** – kontynent Antarktyda z lądolodem i otaczające wody.
- Roszczenia terytorialne 7 państw do Antarktydy są „zamrożone" przez **Traktat Antarktyczny** (1959): kontynent służy celom pokojowym i badaniom naukowym, zakazane są działania wojskowe i wybuchy jądrowe. Uzupełniający go **Protokół madrycki** (1991, obowiązuje od 1998 r.) chroni środowisko i zakazuje wydobycia surowców. Polskie stacje badawcze: im. H. Arctowskiego w Antarktyce i Hornsund na Spitsbergenie w Arktyce.
- **Skutki zmian klimatu** w obszarach okołobiegunowych: kurczenie się lodu morskiego w Arktyce (we wrześniu 2012 r. jego zasięg był o prawie połowę mniejszy niż średnio w latach 1979–2000), topnienie lodowców i lądolodów (wzrost poziomu oceanu), rozpad lodowców szelfowych w Antarktyce, rozmarzanie wiecznej zmarzliny, zagrożenie dla niedźwiedzi polarnych i pingwinów, a także nowe szlaki żeglugowe w Arktyce.

Na krańcach świata

Bumerang – dawne narzędzie Aborygenów

Ciepły kombinezon do pracy na mrozie

Deska surfingowa – sport nad oceanem

Lodołamacz kruszy lód na morzu

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Dlaczego ludność Australii mieszka głównie na wybrzeżach?
Wnętrze jest suche i gorące – na wybrzeżach jest więcej opadów i łagodniejszy klimat.

Przykład 2. Czym jest endemit?
Gatunek występujący naturalnie tylko na jednym obszarze, np. koala w Australii.

Zadania

1 Uzupełnij. ___ / 2 pkt

1. Stolica Australii to _____.
2. Ocean wokół bieguna północnego to Ocean _____.

2 Połącz obszar z cechą. ___ / 4 pkt

1. Arktyka	a) najbardziej suchy zamieszkany kontynent
2. Antarktyda	b) kontynent pokryty lądolodem
3. Australia	c) tysiące wysp Pacyfiku
4. Oceania	d) ocean pokryty lodem wokół bieguna północnego

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

3 Endemitem Australii jest ___ / 1 pkt

A. łoś **B.** koala **C.** tygrys **D.** żubr

Podgląd • Pierwsza Ławka

Azja – środowisko przyrodnicze – utrwalenie

Zadania o wyższym poziomie trudności

KARTA 3/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 12 pkt

Pamiętaj: „wyjaśnij" znaczy: podaj przyczynę i jej skutek.

1 **Wyjaśnij, dlaczego w głębi Azji klimat jest skrajnie kontynentalny.** ___ / 2 pkt

2 **Opisz zasady zachowania się podczas trzęsienia ziemi.** ___ / 2 pkt

3 **Wyjaśnij, dlaczego ludzie mimo zagrożeń zamieszkują okolice wulkanów.** ___ / 2 pkt

4 **Porównaj monsun letni i zimowy w Azji Południowej.** ___ / 2 pkt

5 **Przyporządkuj skutki.** ___ / 4 pkt

ulewy i powodzie sucha pogoda sadzenie ryżu na zalanych polach mało opadów

monsun letni	monsun zimowy

Japonia, Chiny, Indie i Bliski Wschód – utrwalenie

Zadania o wyższym poziomie trudności

KARTA 3/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 14 pkt

Pamiętaj: numery na mapie sprawdzaj z linią brzegu i sąsiednimi państwami.

1 **Porównaj Japonię i Indie pod względem liczby ludności, poziomu rozwoju i struktury gospodarki.** ___ / 3 pkt

2 **Wyjaśnij, dlaczego region Bliskiego Wschodu ma duże znaczenie dla gospodarki świata.** ___ / 2 pkt

3 **Wyjaśnij, dlaczego Indie są atrakcyjne dla firm informatycznych z całego świata.** ___ / 2 pkt

4 **Podaj dwa kierunki rozwoju gospodarki Chin i wyjaśnij, dlaczego są ważne dla świata.** ___ / 2 pkt

5 **Podaj dwa problemy wynikające z szybkiego wzrostu liczby ludności.** ___ / 2 pkt

6 **Oceń prawdziwość zdań.** ___ / 3 pkt

1. Na Bliskim Wschodzie znajdują się ogromne złoża ropy i gazu.	P	F
2. Konflikty na Bliskim Wschodzie nie wpływają na ceny paliw w Europie.	P	F
3. Wiele sporów na Bliskim Wschodzie dotyczy terytorium i dostępu do wody.	P	F

PIERWSZA ŁAWKA

Afryka – ćwiczenia podstawowe

Sprawdzam, czy rozumiem podstawy

KARTA 2/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 18 pkt

Pamiętaj: opisując strefy, idź po kolei od równika do zwrotnika.

1 Oceń prawdziwość zdań. ___ / 3 pkt

1. Równik przecina Afrykę.	P	F
2. Pustynnienie powoduje m.in. nadmierny wypas zwierząt.	P	F
3. Kakao uprawia się w Afryce Zachodniej.	P	F

2 Podaj trzy przyczyny niedożywienia w części państw Afryki. ___ / 2 pkt

3 Wyjaśnij, dlaczego w Afryce uprawia się rośliny na eksport, mimo że brakuje żywności. ___ / 2 pkt

4 Przyporządkuj. ___ / 4 pkt

wycinka drzew | sadzenie pasów zieleni | nadmierny wypas | racjonalne nawadnianie

przyczyny pustynnienia	sposoby przeciwdziałania

5 Państwem, w którym turystyka safari jest ważną gałęzią gospodarki, jest ___ / 1 pkt

A. Czad
B. Libia
C. Niger
D. Kenia

PIERWSZA ŁAWKA

Ameryka Północna i Południowa – w praktyce

Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia

KARTA 4/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 10 pkt

Pamiętaj: „wyjaśnij" znaczy: podaj przyczynę i jej skutek.

1 **Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.** ___ / 5 pkt

Dwa oblicza Rio

Z tarasu hotelu przy plaży Copacabana widać wzgórza pokryte setkami małych domów – to fawele. Mieszka w nich ponad milion osób, często bez kanalizacji i bez stałej pracy. Jednocześnie Rio de Janeiro jest jednym z najczęściej odwiedzanych miast Ameryki Południowej – przyciąga karnawałem, plażami i posągiem Chrystusa Zbawiciela. Władze miasta realizują programy budowy szkół i przychodni w fawelach.

Tekst własny

1.1 **Wyjaśnij, czym są fawele i dlaczego powstają.** ___ / 2 pkt

1.2 **Podaj dwa walory turystyczne Rio de Janeiro.** ___ / 2 pkt

1.3 **Oceń, czy programy budowy szkół i przychodni mogą pomóc mieszkańcom faweli.** ___ / 1 pkt

2 **Wyjaśnij, dlaczego kontrasty społeczne są problemem dla rozwoju państwa.** ___ / 1 pkt

3 **Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.** ___ / 4 pkt

Tornada i huragany

Co roku nad Wielkimi Równinami w USA powstają setki tornad. Wirujący lej niszczy domy, przewraca samochody i zrywa linie energetyczne, ale jego pas zniszczeń ma zwykle szerokość najwyżej kilkuset metrów. Huragany (cyklony tropikalne) tworzą się nad ciepłymi wodami Atlantyku i Zatoki Meksykańskiej. W sierpniu 2005 r. huragan Katrina spowodował przerwanie wałów przeciwpowodziowych – woda zalała około 80% Nowego Orleanu.

Tekst własny na podstawie faktów

3.1 **Podaj dwa skutki tornad i dwa skutki huraganów opisane w tekście lub znane z lekcji.** ___ / 2 pkt

3.2 **Wyjaśnij, jak mieszkańcy USA chronią się przed skutkami tornad i huraganów.** ___ / 2 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Australia, Oceania i obszary okołobiegunowe – utrwalenie

KARTA 3/6

Zadania o wyższym poziomie trudności

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 13 pkt

Pamiętaj: porównując obszary, zestawiaj klimat, przyrodę i ludzi.

1 **Wyjaśnij, dlaczego topnienie lodów Arktyki przyspiesza ocieplenie.** ___ / 2 pkt

2 **Podaj dwie korzyści i dwa zagrożenia związane z topnieniem lodu w Arktyce.** ___ / 3 pkt

3 **Wyjaśnij, dlaczego koralowa rafa jest zagrożona.** ___ / 2 pkt

4 **Wyjaśnij, dlaczego w Australii żyje wiele endemitów.** ___ / 2 pkt

5 **Przyporządkuj skutki ocieplenia klimatu do obszarów.** ___ / 4 pkt

kurczenie się lodu morskiego wokół bieguna północnego
rozpad lodowców szelfowych przy Półwyspie Antarktycznym
trudniejsze polowania niedźwiedzi polarnych na foki zmiany liczebności kolonii pingwinów

Arktyka	Antarktyka

PIERWSZA ŁAWKA

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Geografia, klasa 8 – pakiet 5 zestawów (30 kart pracy)

Podgląd pokazał 10 z 57 stron. Pełna wersja: 57 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Afryka – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 8
- Azja – środowisko przyrodnicze – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 8
- Japonia, Chiny, Indie i Bliski Wschód – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 8
- Australia, Oceania i obszary okołobiegunowe – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 8
- Ameryka Północna i Południowa – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 8

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/geografia-klasa-8-pakiet-zestawow-kart-pracy